

DE BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID VAN DE JEUGDLEIDERS

door Paul CRAB

1. PROBLEEMSTELLING

Over dit specifieke geval van aansprakelijkheid vindt men in onze rechtsleer zo goed als niets. Nochtans zijn er in de hedendaagse maatschappij steeds meer organisaties en personen die voor de jongeren gezamenlijke ontspannings-activiteiten organiseren. Onvermijdelijk doen zich in het kader van deze activiteiten vroeg of laat ongevallen voor en dan rijst natuurlijk de vraag naar een eventuele aansprakelijkheid van de initiatiefnemers en hun assistenten. Uit de rechterlijke beslissingen ter zake blijkt dat het antwoord op deze vraag meestal niet zomaar onmiddellijk kan gegeven worden al was het maar omdat bij zulke ongevallen dikwijls meerdere personen betrokken zijn in verschillende juridisch te kwalificeren hoedanigheden. Voor een verstukte voet of een bloedende vinger gaat men natuurlijk niet naar de rechtbank ; anders wordt het echter wanneer het een ongeval betreft dat ernstig en soms blijvend letsels (blindheid bijvoorbeeld) of zelfs iemands dood veroorzaakte. In dergelijke gevallen zal de rechter de verschillende aansprakelijkheden moeten vaststellen. Stellen we ons al dadelijk een concreet voorbeeld voor ogen. Een bepaalde vereniging organiseert een jeugdekskursie naar de Ardennen. Tijdens de tocht rust men even uit aan de rand van de Lesse en sommige ekskursionisten vinden het niet te koud om wat in het water rond te stoeien. Plots verdwijnt er een van de deelnemers onder water, de reddingspogingen mislukken en de participant verdrinkt. Wie dient er nu aansprakelijk te worden gesteld voor dit ongeval ?

Wat de feiten betreft is dit geval nog vrij eenvoudig, toch kunnen reeds meerdere personen onder de eventueel aansprakelijken worden gerekend : zo

de organiserende vereniging (1) ; de aanwezige begeleiders, monitoren of hoe men ze ook moge noemen ; eventueel een van de andere zwemmers ; mogelijk ook het slachtoffer zelf ; ten slotte ware het ook mogelijk dat er niemand aansprakelijk is, een ongeval kan immers enkel te wijten zijn aan het pure toeval.

Nu we het probleem met een voorbeeld concreet hebben gesteld, zullen we in de volgende paragrafen de voorwaarden en de rechtsgronden beschrijven krachtens dewelke de jeugdleider (2) aansprakelijk kan zijn voor de schadelijke gevolgen van een ongeluk, voorgevallen in het kader van een jeugdactiviteit waarvan hij de leiding had.

2. ARTIKEL 1384, ALINEA 4, B.W.

Herhaaldelijk heeft men in de jeugdleiders een soort onderwijzers willen zien, zulks met de evidente bedoeling om ze te horen aansprakelijk stellen op grond van artikel 1384, al. 4, B.W. Indien nu de jeugdleiders zouden gelijkgesteld worden met onderwijzers, dan zouden ze krachtens deze wetbepaling, vermoed worden aansprakelijk te zijn voor de schade aangericht door een van de leden van hun groep aan een medelid of een buitenstaander, op voorwaarde dat het schadeveroorzakende feit voorviel tijdens de periode dat de groep onder het toezicht stond van de jeugdleider en te wijten was aan het foutief gedrag van dat lid. Dergelijke aansprakelijkheid berust dus op twee fouten : die van het lid en deze fout dient bewezen ; en de toezichtsfout van de jeugdleider die dan vermoed wordt en blijft bestaan tenzij de jeugdleider bewijst dat hij het ongeval niet kon beletten.

Al dadelijk vestigen we er de aandacht op dat er heel wat gevallen buiten het kader van dit wettelijk vermoeden vallen en dus zullen moeten worden opgelost krachtens andere rechtsgronden ; zo bij voorbeeld wanneer een lid van de groep zichzelf kwetst of schade toebrengt aan de jeugdleider. Nu we de toepassingsvereisten van art. 1384, al. 4, B.W. in herinnering brachten kunnen we de voor ons belangrijkste vraag aanpakken : kunnen de jeugdleiders al dan niet gelijkgesteld worden met de onderwijzers ? Volgens de huidige rechtsleer en rechtspraak moet men aan twee voorwaarden voldoen wil men als

- (1) Telkens we in dit artikel spreken over een vereniging of organisatie, bedoelen we enkel een vereniging met rechtspersoonlijkheid. Over de eventuele aansprakelijkheid van de leiders van feitelijke verenigingen handelen we verder.
- (2) Met de term 'jeugdleider' bedoelen we al diegenen die enige verantwoordelijkheid opnemen over een groep jongeren ; dat kunnen monitoren zijn of directeurs van vakantiehomes of leiders van jeugdbewegingen of bestuurders van jeugdclubs enz ... Verder heeft het ook geen belang te weten over welke soort jeugdactiviteit het nu juist gaat ; het kunnen zowel ontspanningsavonden zijn als kampen, tochten, stadsspelen, strandactiviteiten enz...

onderwijzer beschouwd worden : men moet een of ander onderricht geven, maar dan gelijk welk onderwijs : wetenschappelijk, artistiek of professioneel en daarenboven moet men belast zijn met het toezicht over de groep (3). Worden echter ook als onderwijzer behandeld zij die een functie uitoefenen in direkt verband met het onderricht, zo bijvoorbeeld de surveillanten, hoewel ze eigenlijk alleen maar een toezichtsofdracht vervullen (4). Personen echter die weliswaar een opvoedende taak vervullen maar geen specifiek onderricht verschaffen vallen niet onder het bij de wet bedoelde begrip 'onderwijzer' (5).

De Belgische hoven en rechtbanken passen de wettelijke presumpctie in de regel niet toe op de jeugdleiders, en zulks omdat art. 1384, al. 4, B.W. als uitzonderingsregime restriktief moet worden toegepast maar vooral omdat de jeugdleiders wellicht opvoedend werk verrichten maar geen eigenlijk onderricht verstrekken. Aldus een arrest van het Hof van Beroep van Brussel : "Overwegende dat de rechtsleer en de rechtspraak algemeen in België aanvaarden dat de uitzonderlijke verantwoordelijkheid van artikel 1384 B.W. in beperkte zin moet worden uitgelegd (6) en niet van toepassing is op schoolkoloniën en vakantieoordn (...) ; Overwegende dat niet te betwisten valt dat geen onderwijs in de "Jongensbond X" gegeven wordt ; ... ; Overwegende dat het dienvolgens ten onrechte is dat de eerste rechter beslist heeft dat appellant onder toepassing van art. 1384, al. 4, B.W. viel ..." (7).

Het is werkelijk op basis van een konstante rechtspraak, overigens goedgekeurd door de auteurs, dat we mogen besluiten dat de jeugdleiders niet vallen onder de notie 'onderwijzer'. Nochtans lijkt het me niet onmogelijk dat men sommige monitoren in bepaalde omstandigheden (opleidingscursussen b.v.) wel eens met onderwijzers kan gelijkstellen, zulks hangt echter van de rechter af.

- (3) J. DE BRUYNE, De burgerlijke aansprakelijkheid der onderwijzers, zoals die voortvloeit uit artikel 1384 alinea 4 van het burgerlijk wetboek, *R.W.*, 1959-1960, kol. 1777.
H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, t.II, derde uitgave, Brussel, 1964, nr. 980.
- (4) R. DEKKERS, *Précis de droit civil belge*, t.II, Brussel, 1955, nr. 247.
- (5) Zie de opsomming bij H. DE PAGE, *o.c.*, nr. 980.
- (6) Cass., 6 maart 1950, *Pas.*, I, 477.
- (7) Brussel, 21 juni 1957, *Pas.*, 1958, II, 252.
Zie in dezelfde zin ook : Rb. Gent, 17 januari 1955, *B.A.*, p. 422 ; Rb. Gent, 30 juni 1955, *B.A.*, 1956, p. 85 ; en het advies bij Gent, 10 maart 1954, *R.W.*, 1954-1955, kol. 1209.

3. ARTIKEL 1384, ALINEA 3, B.W.

Jeugdleiders werken vaak in het kader van een of andere ruimere organisatie ofwel onder leiding van een hoofdinrichter, die ze dan het toezicht over een bepaalde activiteit toeweest. Zo ligt het dan ook voor de hand dat het slachtoffer van een ongeval schadevergoeding zal pogen te verkrijgen op basis van artikel 1384, al. 3, B.W.

Krachtens deze alinea worden de personen die anderen aanstellen aansprakelijk geacht voor de schade veroorzaakt door het foutief optreden van hun aangestelden, in casu de jeugdleiders, voor zover die fout in verband staat met de uitoefening van de hun toegewezen functies.

Ook hier weer geldt de presumpctie alleen voor het geval dat schade werd toegebracht aan leden van de groep of buitenstaanders en niet als de schade werd geleden door de jeugdleider zelf. Zoals men weet wordt de aansteller niet tot het tegenbewijs toegelaten, hij mag m.a.w. niet bewijzen dat hij geen (keuze)fout beging. Voor ons komt het nu erop aan te weten of de jeugdleider kan aangezien worden als de aangestelde van zijn organisatie of van de hoofdinrichter. Hiertoe is het nodig de vereisten te kennen om 'aangestelde' te zijn in de zin van de wet.

Wezenlijk is het allereerst dat er een ondergeschikt verband bestaat tussen de aansteller en de aangestelde, zulks impliceert natuurlijk dat de jeugdleider zijn functies moet uitoefenen onder het gezag en het toezicht van de aansteller, die dan de bevoegdheid heeft de nodige bevelen te geven en de uitvoering ervan te controleren. Zo kan de aansteller effectief erover waken dat de ondergeschikte jeugdleider de nodige voorzichtigheid aan de dag legt bij het organiseren en leiden der jeugdactiviteiten, zodat gebeurlijke ongevallen worden vermeden. Dit ondergeschikt verband is nodig, maar het is dan ook voldoende; het feitelijk bestaan van de ondergeschiktheid volstaat, een overeenkomst ter zake is niet nodig, ook is niet nodig dat een loon betaald wordt (8). De tweede vereiste is dat de aangestelde zijn diensten presteert voor rekening van de aansteller en tenslotte eist de Belgische rechtsleer dat de aansteller zijn aangestelde vrij heeft kunnen kiezen. Uit hetgeen voorafging blijkt wel dat er jeugdleiders kunnen zijn die aan de gestelde vereisten beantwoorden en die bijgevolg als aangestelden dienen te worden beschouwd. Is zulks het geval dan zal ook de organisator aansprakelijk worden gesteld voor de schade voortvloeiend uit een ongeval dat mede te wijten was aan een toezichtsfout van zijn aangestelde. Om nu *in concreto* te weten of een bepaalde jeugdleider in werkelijk ondergeschikt verband werkt zal men de feiten nauwkeurig moeten nagaan. In zijn arrest van 30 maart 1953 verklaarde het Hof van Beroep van Brussel de "*Association Croix-Rouge du Congo*"

(8) H. DE PAGE, *o.c.*, nr. 986 en R. DEKKERS, *o.c.*, nr. 254.

mede aansprakelijk voor een ongeval dat spelende kinderen overkwam ingevolge een surveillantiefout van haar aangestelde, *in casu* een verpleegster tewerkgesteld in een vakantiehoeve afhankelijk van de "Association" (9). Daartegenover staat dat de rechters verscheidene malen weigerden om scoutsleiders te aanzien als de aangestelden van hun vereniging, zulks vooral op grond van het feit dat deze in het organiseren en leiden van de scoutsactiviteiten vrij onafhankelijk blijven ten overstaan van de vereniging, zodat het ondergeschikt verband ontbreekt. Ter illustratie citeren we enkele passages uit een vonnis van de rechtbank van Brussel : "*Attendu ... Qu'il n'y a de rapport de préposé commettant que si ce dernier a droit de donner des ordres quant à la manière d'exécuter le travail ; Que ce rapport n'existe pas si le prétendu préposé, comme B. en l'espèce, conserve la direction de son travail (...) ... ; Attendu que, chef de troupe scout, B. ne se trouvait sous l'obédience de personne ; ni davantage dans les liens de sujétion ; ...*" (10).

Bij wijze van konklusie mogen we gerust stellen dat de jeugdleiders slechts uitzonderlijk als aangestelden zullen worden behandeld door de Belgische rechters, zodat ook artikel 1384, alinea 3, B.W. weinig zal kunnen worden ingeroepen door de slachtoffers van gebeurlijke ongevallen.

4. ARTIKELS 1382 EN 1383 B.W.

Wanneer er tijdens een of andere jeugdactiviteit een ongeval voorvalt zal de schadevergoeding bijna altijd worden toegekend op grond van de artikels 1382 en 1383 B.W., Dit is natuurlijk het logische gevolg van het feit dat de vermoedens van aansprakelijkheid bijna geen toepassing vinden waar het gaat over jeugdleiders. De toepassingsvereisten van deze artikelen zijn voldoende bekend, we wijzen er enkel op dat het slachtoffer in dit geval de volle bewijslast draagt en met name zal moeten bewijzen dat de jeugdleider een fout beging. Overlopen we nu even de verschillende gevallen waarin het slachtoffer zich op deze rechtsgrond moet steunen wil het schadevergoeding bekomen. Vooreerst kan men de organiserende vereniging zelf aansprakelijk doen stellen indien men kan bewijzen dat de jeugdleider, die door zijn fout het ongeval veroorzaakte of mede veroorzaakte, een orgaan is van de vereniging. De vereniging vermaterialiseert zich immers in haar organen en de fouten van de organen worden dan de fouten van de vereniging, op voorwaarde natuurlijk dat het orgaan optreedt als vertegenwoordiger van de vereniging. Om te weten of een jeugdleider als orgaan van zijn organisatie dient beschouwd te worden zal men weer naar de feiten moeten gaan kijken,

(9) Brussel, 30 maart 1953, *R.G.A.R.*, 1954, nr. 5517.

(10) Rb. Brussel, 1 juli 1950, *Pas.*, III, 124 ; zie ook : Rb. Brussel, 30 juni 1967, *J.T.*, 1968, p. 6 ; H. DE PAGE, *o.c.*, nr. 987, B.

en tot die feiten horen dan voornamelijk de statuten en de eigen regelen van de vereniging.

Een voorbeeld hiervan vonden we in een vonnis van de rechtbank van Brussel waar een *scoutsmaster* beschouwd wordt als orgaan van de "*Fédération des scouts catholiques*", zodat de "*Fédération*" zelf medeaansprakelijk werd gesteld voor een ongeval gebeurd bij de voorbereiding van een kampactiviteit. Relevant voor ons is dat de rechtbank ekspliciet verwijst naar het huishoudelijk reglement van de federatie: "*Attendu que le 'chef de meute' est chef d'unité (Règlement d'ordre intérieur de la Fédération des scouts catholiques, p. 32); que le chef d'unité est désigné suivant une procédure nettement déterminé (ibidem); ... Attendu qu'il résulte des capacités qu'on exige de lui, de ses fonctions, de la manière dont il est désigné, qu'un chef d'unité est un des organes par lesquels la Fédération des scouts catholiques manifeste sa volonté, et tend à la réalisation de ses buts ... ; Que, pour autant que V. agit dans la sphère de sa compétence comme chef de camp, sa volonté était celle de la Fédération des scouts catholiques, que sa faute doit être considérée comme celle de la Fédération des scouts catholiques; ...*"(11).

Vervolgens biedt deze rechtsgrond de mogelijkheid om de hoofdinrichter van de activiteit aansprakelijk te horen verklaren, ook al was hij niet ter plaatse aanwezig toen het ongeval voorviel omdat hij de konkrete leiding toewees aan zijn helpers. Dit veronderstelt natuurlijk dat de hoofdinrichter een fout begin die bijdroeg tot het ongeval, het zal hier namelijk een organisatiefout betreffen; waarin dergelijke fout kan bestaan beschrijven we verderop.

Voorts is er dan die reeks van ongevallen waarin de feitelijk ter plaatse zijnde jeugdleiders verantwoordelijk kunnen worden gesteld op grond van de artikelen 1382 en 1383 B.W. We bedoelen hier dan die categorie van jeugdleiders, die met de feitelijke leiding van de activiteit en met het werkelijk toezicht over de deelnemende jongeren werden belast. Het is mogelijk — maar niet noodzakelijk — dat ze in opdracht van een organisatie (waarvan ze eventueel de aangestelden of de organen zijn) of van de hoofdinrichter werken. Wat nu de vereisten betreft om dergelijke jeugdleiders aansprakelijk te stellen, moeten we ons beperken tot het formuleren van het algemeen beginsel ter zake. Elke jeugdleider die om een of andere reden de feitelijke leiding heeft van een jeugdactiviteit (hetzij uit eigen initiatief, hetzij als assistent van een hoofdinrichter, hetzij als aangestelde of orgaan (12) is

(11) Rb. Brussel, 30 juni 1967, *J.T.*, 1968, p. 6.

(12) Men verliese niet uit het oog dat, wil men de vereniging aansprakelijk stellen als aansteller of als verantwoordelijke voor de fouten van haar organen, zulks impliceert dat de aangestelde-jeugdleider of de jeugdleider-orgaan zelf een fout beging, waarvoor hij aansprakelijk blijft, ook al wordt de vereniging veroordeeld of medeveroordeeld.

zelf aansprakelijk voor de schade die voortvloeit uit een ongeluk dat voorviel gedurende en in het kader van de jeugdactiviteit waarvan hij de leiding en het toezicht had ; op voorwaarde dat dit ongeval mede te wijten was aan zijn fout, *in casu* een toezichtsfout, en dat er minstens één lid van de groep bij het ongeval betrokken was. Deze laatste voorwaarde behoeft wel enige verklaring. Een van de deelnemers moet bij het ongeval betrokken zijn, ofwel als mede-oorzaak van het ongeval, ofwel als slachtoffer van het ongeval. Voor het overige heeft het weinig belang welke andere personen nog mede-oorzaak van het ongeluk waren : het kan een andere deelnemer zijn of een derde (b.v. een autobestuurder die inrijdt op een groep jongeren die langs de baan opmarcheert) ; maatgevend is ook niet wie het slachtoffer is : het kan een deelnemer zijn aan de groepsactiviteit of een buitenstaander (b.v. een toevallige voorbijganger die gekwetst wordt door een lid van de jeugdgroep). Het enige waarvoor de jeugdleader niet instaat is een ongeval tussen twee buitenstaanders die enkel toevallig in de buurt waren maar die niets met de groep te maken hebben, dit spreekt natuurlijk vanzelf.

Tenslotte zal artikel 1382 nog kunnen ingeroepen worden om de leiders van feitelijke verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid aansprakelijk te stellen voor de schadelijke gevolgen van een ongeval dat ze mede veroorzaakten. Belangrijk voor ons onderwerp is in dit verband een vonnis van de rechtbank van Tongeren, dat de kommandant van een schuttersgilde medeaansprakelijk verklaart voor een ongeval, overkomen aan een van de schutters toen deze mee opstapte in de groep : “Overwegende dat niet ernstig kan worden betwist dat de commandant der schutterij gelast is met de *praktische leiding der activiteiten van de groep* waarover hij het bevel voert en dat hij persoonlijk op de eerste plaats instaat voor de tucht ; ... Overwegende dat die kommandant dan ook door het aanvaarden van zijn titel gelijktijdig en vrijwillig de verantwoordelijkheid op zich heeft genomen voor al de schadelijke gevolgen van de fouten of nalatigheden welke hij zou begaan bij het voeren van het bevelhebberschap over de groep welke hij aanvaard heeft te ‘kommanderen’ ; Overwegende dat *in casu* de eerste verweerder, commandant D., ongetwijfeld persoonlijk een fout beging, minstens een onvoorzichtigheid, door zijn schutter bij duisternis te doen laten opstappen in een geordende groep zonder deze groep naar behoren van rode lichten te voorzien ; ...” (13).

De regel door dit vonnis gesteld en volgens dewelke de leider van een feitelijke vereniging aansprakelijk is voor de schade, door zijn fout veroorzaakt in het kader van een groepsactiviteit waarvan hij de hoofdverantwoordelijkheid draagt, is *mutatis mutandis* natuurlijk van toepassing op de leiders van de vele jeugdorganisaties zonder rechtspersoonlijkheid.

(13) Rb. Tongeren, 10 maart 1967, *R. W.*, 1967-1968, kol. 1287.

Alvorens dit overzicht af te sluiten, moeten we nog erop wijzen dat de ongevallen meestal niet uitsluitend te wijten zijn aan de fout van de jeugdleider, maar aan een geheel van toevalligheden en fouten van meerdere personen. Er zullen dus verscheidene aansprakelijken zijn ; het is precies de taak van de rechter om de verscheidene verantwoordelijken vast te stellen en te 'verdelen'. Dikwijls zal het slachtoffer zelf gedeeltelijk medeaansprakelijk zijn (omwille van de fout die het zelf beging), betreft het een minderjarige, dan zullen diens ouders moeten betalen, niet als aansprakelijken maar als wettelijke beheerders van de goederen van de minderjarige.

5. DE FOUT VAN DE JEUGDLEIDER

Welke ook de rechtsgrond weze op basis van dewelke de jeugdleider aansprakelijk wordt gesteld, telkens is het nodig dat hij een fout beging. Meestal zal het slachtoffer die fout moeten bewijzen, soms wordt ze vermoed. De vraag is dan : wanneer begaat de jeugdleider een fout, of anders gezegd welke zijn de specifieke fouten verbonden aan de functie van jeugdleider ? Uit de rechterlijke beslissingen blijkt ons inziens dat men een onderscheid moet maken tussen : *primo* de fout die de organisatoren of hoofdrichters van de jeugdactiviteit moeten vermijden en *secundo* de fout die de werkelijk ter plaatse zijnde monitoren niet mogen begaan. De hoofdrichters zijn meestal personen die het globale kader van de activiteiten organiseren en administreren maar die eigenlijk niet ter plaatse met de concrete leiding der jongeren belast zijn, toch kunnen ze 'organisatiefouten' bedrijven. De leiders die daarentegen de feitelijke leiding en het feitelijke toezicht ter plaatse uitoefenen hebben vooral een surveillantieplicht en kunnen dus 'toezichtfouten' begaan. De organisatiefout nu bestaat natuurlijk in het tekortkomen aan de positieve plicht behoorlijk de belangen te behartigen van diegenen over wie men een zeker gezag uitoefent, zodat dezen geen schade lijden als gevolg van een slordige gezagsuitoefening. Het naleven van deze plicht veronderstelt *in casu* dat de inrichters de jeugdactiviteiten zo nauwgezet mogelijk organiseren en de nodige voorzorgs- en veiligheidsmaatregelen treffen zodat de voorzienbare ongevallen uitgesloten en vermeden worden. Wat zulks in feite inhoudt en in welke mate de organisatoren voorzichtig moeten zijn zal afhangen van de omstandigheden en wel in het bijzonder van de leeftijd en/of van de fysieke en psychologische toestand van de deelnemers. Het is duidelijk dat de organisatoren van een vakantiecamp voor ziekelijke kinderen veel behoedzamer zullen moeten te werk gaan dan voor gezonde. In het algemeen kan men wel stellen dat de goede organisatie vooral impliceert dat de inrichters de plaats waar de activiteiten zullen plaatsvinden goed moeten leren kennen, om dan op basis van deze kennis de nodige veiligheidsmaatregelen te kunnen treffen : "Overwegende immers dat eerste appellant, als inrichter van de vakantiereis, wist of moest weten dat de Lesse, zoals overigens al de snelstromende bergrivieren diepe putten of veraderlijke draaikolken vertoont ;

Dat, ... , eerste 'appellant, als leider van het kamp, tot plicht had de onder zijn bewaking staande kinderen niet in het water te laten vooraleer, op de gekozen plaats, de bedding van de rivier met een stok zorgvuldig te hebben gepeild of door een goede zwemmer te hebben doen peilen en daarna met paaltjes de zone te hebben afgebakend binnen dewelke de kinders mochten spelen ; ...” (14). Uit dit citaat mag blijken dat de rechter soms vrij strenge eisen stelt !

Vervolgens zullen de organisatoren het verblijfoord goed moeten inrichten : “Overwegende dat het Hof derhalve niet te onderzoeken heeft of appellant eventueel een fout zou begaan hebben en aan zijn plichten te kort zou gekomen zijn door het vakantieoord zonder de nodige zorg in te richten en namelijk door jonge vacatiegangers te onthalen die niet onder het toezicht van de verantwoordelijke leiders stonden ; ...” (15). Tenslotte moeten de inrichters de nodige instructies geven aan hun assistenten en medewerkers.

Blijft nu nog de toezichtsfout, die uiteraard een tekortkomen insluit aan de plicht om behoorlijk toezicht te houden over de personen aan uw leiding, bewaking en toezicht toevertrouwd. Wat omvat nu die toezichtspflicht ? Wezenlijk is dat de jeugdleider, belast met de konkrete leiding van een activiteit, ter plaatse aanwezig zou zijn (16). Eigenlijk betekent zulks dat de jongeren moeten weten en ervaren dat ze onder toezicht staan. De intensiteit van die fysieke aanwezigheid zal weerom variëren naargelang de leeftijd van de jongeren ; de mate waarin hun persoonlijkheid volgroeid is ; of ze al dan niet reeds bekwaam zijn om zelf in te staan voor eigen veiligheid ; de graad van gevaarlijkheid van het spel, de tocht enz. ... : “Overwegende dat het verstoppertje spelen op zichzelf een ongevaarlijk kinderspel is en de monitor enkel 6 à 10 kinders onder zijn toezicht had ; dat het gezonde jongens van rond de 14 jaar betreft, die dan toch een zekere handigheid en *begrip van zelfbehoud* bezitten ... ; Overwegende dat de toelating om verstoppertje te spelen in de gekende omstandigheden voor de monitor althans geen fout is, dat hij redelijkerwijze, niet kon voorzien dat de kleine B. of een der andere kinderen een ongelukkige val zou doen ; ...” (17). Het betreft hier natuurlijk feitelijke criteria die door de feitenrechter moeten beoordeeld worden. Het organiseren van gevaarlijker activiteiten is dus op zichzelf geen fout, maar de jeugdleider zal de nodige voorzorgsmaatregelen ter voorkoming van eventuele ongevallen moeten nemen. Het doel van het toezicht is tenslotte dat de jeugdleider de ongelukkige gevolgen, die te verwachten, en in zekere zin

(14) Gent, 10 maart 1954, *R.W.*, 1954-1955, kol. 1209.

(15) Brussel, 21 juni 1957, *Pas.*, 1958, II, 252.

(16) Deze aanwezigheidsplicht wordt impliciet gesteld door o.a. : Rb. Dinant, 10 februari 1966, *R.G.A.R.*, nr. 7657 ; zie ook : J. DE BRUYNE, *l.c.*, kol. 1780.

(17) Gent, 27 juni 1958, *R.G.A.R.*, nr. 6277.

onvermijdelijk zijn van zodra men nog onbeheerste en roekeloze jongeren toelaat zich zomaar uit te leven, in hun plaats zou weten te voorzien en dus te voorkomen en te vermijden. Dit doel verschaft ons dan meteen het criterium om te weten wanneer het toezicht onvoldoende is en de jeugdleader bijgevolg een toezichtsfout begaat. Die fout is er, wanneer hij de feitelijke omstandigheden van de aktiviteit niet zodanig heeft geregeld dat voorzienbare ongelukken uitgesloten blijven : *“Attendu qu'en autorisant ce jeu, Mlle. C. a créé les conditions propres au geste malheureux du petit R. ; que si l'on considère que Mlle. C. avait la surveillance d'un groupe de trente enfants, ce geste était même prévisible et inévitable de la part de l'un ou de l'autre plus turbulent ... ; que Mlle. C. a ainsi commis une faute,... ”* (18).

Daar waar de jeugdleader dus geconfronteerd wordt met plotse en onvoorzienbare gebeurtenissen of grillige reakties van deelnemers, is hij niet aansprakelijk.

6. BESLUIT

In bovenstaande paragrafen hebben we gepoogd in hoofdlijnen te beschrijven onder welke voorwaarden en op basis van welke rechtsgronden de jeugdleaders aansprakelijk kunnen zijn voor de schadegevallen die zich in het kader van de voor de jeugd georganiseerde aktiviteiten kunnen voordoen. Een ongeval is meestal het gevolg van meerdere samenkomende omstandigheden en fouten, dikwijls zal ook de jeugdleader enig verwijt kunnen gemaakt worden, al was het maar een tekort aan voorzichtigheid, en dan zal ook hij aansprakelijk zijn. Het is inderdaad niet altijd makkelijk om de door het burgerlijk wetboek gesanktioneerde voorzichtigheidsnorm na te leven, zeker niet door diegenen die dan nog verantwoordelijkheid over anderen opnemen.

(18) Brussel, 30 maart 1953, R.G.A.R., nr. 5517.

SOMMAIRE
LA RESPONSABILITE CIVILE DES
RESPONSABLES DE JEUNES

L'article traite de la responsabilité civile de tous ceux qui dirigent les activités organisées pour les jeunes. Il s'agit notamment d'en déterminer les conditions et d'en examiner les fondements légaux. Si, au cours d'une de ces activités, un accident arrivait, le dirigeant serait responsable des conséquences dommageables à condition que sa faute à lui en soit une des causes.

En Belgique, les auteurs sont d'accord avec la jurisprudence pour ne pas appliquer l'article 1384, alinéa 4, C.C. aux dirigeants. Ceux-ci ne donnant aucun enseignement, ils ne peuvent être assimilés aux instituteurs. L'article 1384, alinéa 3, C.C., par contre peut leur être appliqué, de sorte que l'organisation ou le dirigeant en chef est présumé responsable des fautes commises par ses assistants-préposés ; la jurisprudence refuse toutefois de considérer les dirigeants des mouvements de jeunesse comme les préposés de leur organisation. Dans la plupart des cas, la victime basera sa demande sur les articles 1382 et 1383 ; pour qu'elle obtienne satisfaction elle doit pouvoir prouver qu'il y a faute dans le chef du dirigeant. En analysant la jurisprudence on constate que le dirigeant doit éviter deux fautes spécifiques : *primo* une faute d'organisation, ceci surtout pour les dirigeants en chef, et *secundo* une faute de surveillance, ce qui sera surtout le cas pour les dirigeants qui s'occupent sur place des activités des jeunes.

SUMMARY
CIVIL LIABILITY OF YOUTHLEADERS

This article aims at outlining the conditions and legal grounds by which a youthleader is liable before the civil courts for the damage caused by an accident under his supervision. According to Belgian Case-Law youthleaders do not fall within the application of article 1384, section 4 on the liability of teachers as youthleaders do not really give tuition. It is possible, though, for them to be liable on the basis of art. 1384, section 3. Usually art. 1382 and 1383 are applicable in these cases.

Whatever the legal ground, in order to be liable the youthleader must commit a fault. Therefore one can distinguish two faults : firstly one in the organisation and secondly one in the supervision.

ZUSAMMENFASSUNG
DIE BÜRGERLICHEN HAFTUNG
VON JUGENDFÜHRER

In diesem Beitrag schildern wir die Voraussetzungen und Rechtsgründe die einen Jugendführer bürgerlich haftbar machen für die schädlichen Folgen eines Unfalles während einer Jugendveranstaltung deren Leitung er hatte. In der belgischen Rechtsprechung wird der art. 1384, Abs. 4, betreffende der vermeintlichen Verantwortlichkeit der Lehrer nicht auf Jugendführer angewendet da diese eigentlich keinen Unterricht geben.

Die Jugendführer können aber eventuel Angestellte sein im Sinne des Art. 1384, Abs. 3 des Bürgerlichen Gesetzbuches. Die wichtigsten Rechtsgründe zur Haftung der Jugendführer sind aber die Art. 1382 und 1383 (persönlicher Fehler).

Auf welchem Grunde die Haftung auch beruht, sie kann aber nur eintreten wenn der Jugendführer einen Fehler begangen hat. Man kann dann zwei Fehler unterscheiden : erstens, ein Fehler in der Veranstaltung und an zweiter Stelle ein Fehler in der Aufsicht.